

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України

«Про внесення змін до статті 16¹ Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» щодо уточнення права дитини, народженої після загибелі батька-військовослужбовця, на отримання одноразової грошової допомоги»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Відповідно до частини другої статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Згідно із частиною п'ятою статті 17 Конституції України держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей.

Коло осіб, які мають право на призначення та отримання одноразової грошової допомоги у зв'язку із загибеллю військовослужбовця, визначене статтею 16¹ Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», а саме: діти, у тому числі усиновлені, зачаті за життя загиблої (померлої) особи та народжені після її смерті, а також діти, стосовно яких загибла (померла) особа за її життя було позбавлено батьківських прав; вдова (вдівець); батьки (усиновлювачі) загиблої (померлої) особи, якщо вони не були позбавлені стосовно неї батьківських прав або їхні батьківські права були поновлені на час її загибелі (смерті); внуки загиблої (померлої) особи, якщо на момент її загибелі (смерті) їх батьки загинули (померли); жінка (чоловік), з якою (з яким) загибла (померла) особа проживали однією сім'єю, але не перебували у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі, за умови що цей факт встановлено рішенням суду, яке набрало законної сили; інші утриманці загиблої (померлої) особи, які мають право на пенсію в разі втрати годувальника відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

Разом з цим, що стосується права дітей, зачатих за загиблого військовослужбовців та народжених після їх смерті, на одноразову грошову допомогу, то встановленню права на її отримання передує перерозподіл суми такої допомоги і встановлення наявності у дитини права її отримання. Що ставить в деяки залежність право на отримання такої допомоги для дітей загиблих військовослужбовців від перерозподілу цих коштів або наявності спору щодо перерозподілу цих коштів або повернення неправомірно отриманих коштів з інших осіб.

У зв'язку з цим варто зазначити, що у Преамбулі Конвенції про права дитини від 20 листопада 1989 року (у редакції зі змінами, схваленими резолюцією 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 1995 року), яку ратифіковано постановою Верховної Ради України від 27 лютого 1991 року № 789-ХІІ, зазначено, що дитина, внаслідок її фізичної і розумової незрілості, потребує спеціальної охорони і піклування, включаючи належний правовий захист як до, так і після народження.

Статтею 2 Конвенції ООН про права дитини визначено, що держави-учасниці поважають і забезпечують всі права, передбачені цією Конвенцією, за кожною дитиною, яка перебуває в межах їх юрисдикції, без будь-якої дискримінації незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану, стану здоров'я і народження дитини, її батьків чи законних опікунів або яких-небудь інших обставин.

Частиною першою статті 3 Конвенції про права дитини встановлено, що в усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини.

Враховуючи зазначене, Верховний Суд України у постанові від 08 липня 2025 року по справі №280/2822/23, сформулював правовий висновок про те, що «Встановлення права на отримання одноразової грошової допомоги передуює перерозподілу суми такої допомоги і встановлення наявності у дитини права на отримання грошової допомоги у зв'язку із загибеллю її батька, не може ставитись у залежність від перерозподілу цих коштів. Дитина військовослужбовця, яка народилась після загибелі батька військовослужбовця та зачата за життя загиблої(померлої)особи,маєправона отриманняодноразовоїгрошовоїдопомоги і не повинна нести тягар неможливості перерозподілу цієї допомоги уповноваженим органом або наявності спору щодо перерозподілу цих коштів або повернення неправомірно отриманих коштів з інших осіб.».

Отже, спираючись на правову позицію Верховного Суду України, доцільно уточнити положення законодавства щодо права дитини, народженої після загибелі батька-військовослужбовця, на отримання одноразової грошової допомоги.

2. Мета та завдання прийняття законопроекту

Метою законопроекту є забезпечення права дітей, народжених після загибелі батька-військовослужбовця, на отримання одноразової грошової допомоги.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Проектом закону пропонується внести зміни до статті 16⁻¹ Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», якими передбачається встановити, що діти, зачаті за життя загиблих (померлих) осіб, зазначених у підпунктах 1-3 пункту 2 статті 16 цього Закону, та народжені після їх смерті мають право на отримання одноразової грошової допомоги незалежно від перерозподілу цієї допомоги уповноваженим органом або наявності спору щодо її перерозподілу чи неправомірного отримання іншими особами.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

У відповідній сфері правового регулювання діють Конституція України, Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

5. Фінансово – економічне обґрунтування

Реалізація законопроекту не потребуватиме додаткових видатків з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття законопроекту

Прийняття законопроекту забезпечить право дітей, народжених після загибелі батька-військовослужбовця, на отримання одноразової грошової допомоги.

Народний депутат України

Валерій ГНАТЕНКО

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Гнатенко Валерій Сергійович
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000D60C3100E409DC00
Дійсний до: 28.11.2026 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
260д9/1-2026/41088 від 25.02.2026

2159935